

Een nederzetting in de ijzertijd

De bewoningsgeschiedenis van Heffen is, net zoals die van vele andere dorpen rond Mechelen, heel oud. Al in de IJzertijd woonden er mensen in het gehucht Hooiendonk. Ook in latere eeuwen bleef er continu bewoning. Dit blijkt onder meer uit de vondsten van Romeinse scherven.

De omstandigheden waren dan ook bijzonder gunstig door de ligging van de plaats aan de Zenne en vruchtbare grond.

Het 'heffen' van tol

Vanaf 1301 kreeg Mechelen exclusieve stapelrechten op graan, zout en vis. Het economische belang hiervan was enorm. Voortaan moesten boten die deze producten vervoerden, aanmeren in Mechelen en de hele lading drie dagen lang te koop aanbieden. Wat niet verkocht was, mochten de handelaars opnieuw opladen om op andere plaatsen te verkopen.

De geschiedenis van Heffen is nauw verbonden met die stapelrechten. Schepen die er aan de brug over de Zenne passeerden dienden tol te betalen in ruil voor vrijstelling van de Mechelse stapelrechten. Om ontduiking van de tol tegen te gaan werd er vanaf 1413 een ketting over de Zenne gespannen vanuit de toltoren aan de brug. Dit zorgde eeuwenlang voor een gigantisch conflict met Brussel. Mechelen en Heffen lagen er niet wakker van, zij profiteerden van de rijkdom die de scheepvaart met zich meebracht.

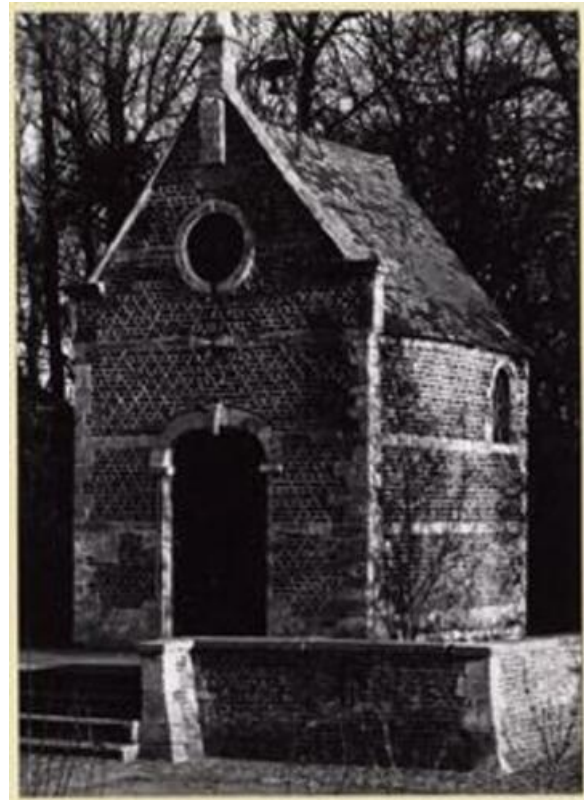

De toenmalige welvaart van Heffen blijkt uit de bouw van een indrukwekkende hallenkerk, de enige in Brabant. Die kerk, gewijd aan Sint-Amandus, had een toren met een plat dak waarop een vuur kon ontstoken worden als baken voor de schepen op de Zenne, Dijle en Rupel. Van de oorspronkelijke kerk zijn vandaag enkel nog restanten te zien.

Ook de ketting, de oude brug en de toltoren zijn verdwenen. Maar misschien kom je bij nacht wel nog de Kleudde tegen. Die laatste is een schrikwekkende figuur uit de volksverhalen.

De verering van Onze-Lieve-Vrouw-ten-Doorn

Wie bang is voor de Kleudde kan bescherming zoeken in de gerestaureerde kapel van Onze-Lieve-Vrouw-ten-Doorn. De kapel bevindt zich nabij de grens met Heindonk. Christiaan van Lathem en Catharina Engels van Schiervelde lieten ze bouwen in 1643 in de plaats van een oudere kapel. Op die plaats was er toen al een hele tijd de verering van een miraculeus houten Mariabeeld, opgehangen in een doornboom.

Onderdeel van de heerlijkheid Mechelen, zelfstandig en uiteindelijk opnieuw Mechels

Tot 1795 maakte Heffen deel uit van de heerlijkheid Mechelen. Daarna werd het een zelfstandige gemeente. Het oud gemeentehuis uit 1877, vandaag dorpshuis, herinnert aan die periode.

In het zelfstandige Heffen woedde er vanaf 1850 een hevige politieke strijd tussen de koperen en de blekken. Die namen stonden respectievelijk voor de fanfares Sinte-Cecilia en Vreugdegalm. Beide fanfares telden mensen van alle politiek strekkingen in hun rangen en wisselden elkaar af op het gemeentehuis. De twee groepen konden elkaar niet zien en hadden elke een eigen smid, metser, kapper, schoenmaker ... Alles in het dubbel dus in Heffen!

Door de opname in de nieuwe fusiegemeente Mechelen op 1 januari 1977 kwam er een einde aan de strijd.

De bevolking van Heffen was toen ondertussen flink gegroeid en stilaan verdween het landbouwkarakter van het dorp.

Bronnen

KOCKEN, M. 'Gids voor oud en groot Mechelen'. Antwerpen, 1989. 2de druk, pp. 448-451.

VAN UYTVEN, R. 'De geschiedenis van Mechelen. Van Heerlijkheid tot Stadsgewest'. Mechelen, 1991.

[www.regionalebeeldbank.be \(/regionale-beeldbank-mechelen\)](http://www.regionalebeeldbank.be (/regionale-beeldbank-mechelen)) (geraadpleegd op 02/03/2012).

[**www.heffen.be \(/heffen\)**](http://www.heffen.be (/heffen))(geraadpleegd op 02/03/2012).

[**https://inventaris.onroenderfgoed.be/dibe/relict/1577 \(/inventaris-onroenderfgoed-kapel-onze-lieve-vrouw-ten-doorn\)**](https://inventaris.onroenderfgoed.be/dibe/relict/1577 (/inventaris-onroenderfgoed-kapel-onze-lieve-vrouw-ten-doorn)) (geraadpleegd op 02/03/2012).

Meer weten?

In de **leeszaal (/wanneer-is-de-leeszaal-open)** vind je verschillende oude documenten over Heffen: parochiekerk, vroegere gemeente Heffen, stapelkwestie ...

Voor oude foto's kun je terecht in de **Regionale Beeldbank (/regionale-beeldbank-mechelen)**.

Parochieregisters, bevolkingsregisters en akten van de burgerlijke stand vind je via **Mechelse Genealogische Bronnen (/mechelse-genealogische-bronnen)**.

